

Često postavljana pitanja o doniranju organa

1. Šta je transplantacija?

Transplantacija, ili presađivanje organa, je u celom svetu i kod nas prihvaćen i uspešan način lečenja bolesnika, kod kojih je iz nekog razloga, došlo do nepovratnog otkazivanja funkcije, za život neophodnog organa.

Ovakav metod lečenja započeo je još otprilike pre jednog veka kada je jedna od prvih transplantacija rožnjače oka urađena u Češkoj 1905 god. Daljim razvojem medicine zabeležena je i prva transplantacija bubrega 1954 god. i prva transplantacija srca 1967 god. U današnje vreme ovakav način lečenja je postao veoma čest i rasprostranjen u mnogim zemljama sveta.

2. Šta je kadaverična transplantacija?

Kadaverična transplantacija je hirurški zahvat uzimanja organa od moždano umrle osobe i presađivanje u telo primaoca **čime mu se spašava život!**

3. Šta je moždana smrt?

Moždana smrt je stanje nepovratnog gubitka svih moždanih funkcija, dok drugi organi mogu ostati u funkciji, ali samo uz podršku savremenih medicinskih aparata.

Do moždane smrti najčešće dovodi krvarenje u mozgu, šlog, infekcija ili teške fizičke povrede glave i mozga.

4. Postoji li šansa da se oporavi moždano mrtva osoba?

Ne. Kod stanja moždane smrti oporavak je nemoguć.

Moždano smrt treba razlikovati od kome!

Koma je besvesno stanje u kome pacijent ima šansu za oporavak, dok kod moždane smrti mozak nepovratno gubi svoju funkciju tj. pacijent je mrtav.

5. Kako doktori znaju da je pacijent moždano mrtav?

Postoje jasno određeni standardi i procedure po kojima se utvrđuje moždana smrt.

Doktori koji potvrđuju moždanu smrt zasebno vrše nekoliko testova u određenom vremenskom intervalu i njihova krajnja odluka mora biti jednoglasna.

6. Ako je pacijent moždano mrtav zašto njegovo srce i dalje kuca?

U ovakvom stanju drugi organi pacijenta se održavaju u funkciji uz podršku savremenih respiratornih aparata. Zadatak ovih aparata je da dopremaju kiseonik u pluća moždano mrtvog pacijenta, srce nastavlja da pumpa krv i samim tim snabdeva sve druge organe bez čega bi njihova funkcija bila nemoguća.

7. Ako doktori ugase aparate da li time uskraćuju pacijentu šansu za oporavak?

Moždana smrt je jednaka smrti. Mozak se iz ovog stanja ne može oporaviti. Respiratorni aparati samo održavaju pumpanje srca i tako daju privid da je pacijent živ.

8. Kako se odlučiti na isključivanje voljene osobe sa aparata?

Ponekad moramo prihvatiti stvari koje ne možemo da promenimo. Za pacijenta koji je proglašen moždano mrtvim ne postoji nada ili mogućnost oporavka. Lažna nada može da naškodi i pogrešno utiče na proces žaljenja kada je u pitanju naš bližnji. Transplantacija organa nudi život ili bolji kvalitet života drugim osobama. Pristanak doniranja organa svog bližnjeg može spasiti nekoliko života!

9. Šta je donorstvo organa i tkiva?

Doniranje organa je znak humanosti, solidarnosti i plemenitosti, kojom jedna osoba iskazuje svoju želju i nameru da nakon smrti donira bilo koji deo tela radi presađivanja/transplantacije, kako bi se pomoglo teškim bolesnicima.

10. Ko sve može biti donor organa i tkiva?

Svako može da bude donor organa i tkiva, starosna granica ne postoji! Postoji slučaj gde je novorođenče od samo nekoliko dana dobilo organ i zahvaljujući tome dobilo šansu za život, kao i slučaj gde je veoma stara osoba donirala svoje organe.

Isto tako, moguće prisutne bolesti ne predstavljaju prepreku da doniramo organe, jer će lekari testovima u trenutku smrti odrediti koji se organi i tkiva mogu donirati.

Zato je jako važno da ovakvu plemenitu odluku donesemo za života i prenesemo je svojim bližnjima!

11. Koliko ljudi može da se spasi od jednog donora?

Od jednog donora, teoretski, pomoć može primiti više od 50 pacijenata! U praksi je taj broj manji, ali i jedan život spašen transplantacijom predstavlja novi život za primaoca!

12. Kako se postaje donor?

Prvenstveno je jako važno da izgradimo svest o važnosti transplantacije i plemenitosti donorstva unutar svoje porodice i životne zajednice.

Jako je važno da porodica zna našu odluku da želimo da budemo donori organa i tkiva jer je ona prva koja potvrđuje našu odluku lekarima u trenutku moždane smrti!

13. Šta je donorska kartica?

Donorska kartica predstavlja pristanak osobe da u slučaju moždane smrti želi biti donor organa. Donorska kartica se dobija na vrlo jednostavan način. Dovoljno je pozvati jedan od sledećih brojeva telefona:

Vojno-medicinska akademija u Beogradu
011/367-07-84 (od 8h do 20h)

Klinički centar Vojvodine u Novom Sadu
021/520-141 (od 8h do 14h)

Klinički centar u Nišu
018/4530-856 (od 8h do 14h)

Prilikom poziva jednog od ovih centara ostavljaju se lični podaci, a dalja komunikacija se obavlja poštom.

14. Da li će se podaci prilikom uzimanja donatorske kartice čuvati u tajnosti?

Svi podaci koje ostavite prilikom komunikacije sa donorskim centrom za dobijanje donorske kartice će biti strogo poverljivi i dostupni samo za procenu da li Vi možete da budete donor. Pošto tim putem ostavljate samo osnovne podatke, kao što su ime i prezime, datum rođenja i matični broj, možete da budete sigurni. Ovi podaci se neće deliti sa drugim organizacijama ili pojedincima!

15. Da li maloletne osobe mogu dobiti donorsku karticu?

Dok za doniranje organa i tkiva ne postoji starosna granica, za dobijanje donorske kartice postoji. Naime, maloletne osobe (ispod 18 godina) ne mogu postati vlasnici donorske kartice, ali oni mogu da upoznaju svoje bližnje sa svojom plemenitom željom da postanu potencijalni donori organa i tkiva!

16. Zašto je važno upoznati bližnje sa odlukom o donorstvu?

Pored posedovanja donorske kartice veoma je važno da su članovi porodice upoznati sa odlukom o doniranju, jer upravo oni daju poslednju odluku o donorstvu organa u slučaju moždane smrti.

17. Kome koristi transplantacija?

Transplantacija koristi bolesnicima sa teškim oboljenjima vitalnih organa kojima izgledi za život nisu veći od nekoliko nedelja ili meseci, kao i bolesnicima kojima je potrebno nadomestiti neko tkivo.

Ima mnogo onih koji očekuju našu velikodušnost i plemenitost, a svako od nas može se naći u takvom položaju. Mnogo je veća šansa da budemo primaoci organa nego donori!

18. Koji se delovi tela mogu presađivati?

Organi koji se mogu presađivati su: srce, pluća, jetra, bubrezi, pankreas...

Tkiva koja se mogu presađivati su: koštana srž, srčani zalisci, delovi kostiju, rožnjača, koža...

Razvoj tehnike dokazuje da će uskoro biti moguće transplantacije i drugih organa i tkiva i tako i na taj način pomoći drugim ljudima kojima je to neophodno.

Našom voljom možemo uticati na to koje ćemo organe donirati, ako obavestimo svoje bližnje o našoj odluci.

19. Šta se dešava nakon pristanka bližnjeg da se organi doniraju?

Organi se dobijaju u bolnici, redovnim hirurškim zahvatom, od osoba kod kojih je nastupila moždana smrt.

Zato je transplantacija operacija koja se ne može zakazati, jer sve zavisi od dostupnosti organa i podudarnosti tkiva!

20. Koliko dugo mogu da izdrže organi i tkiva pre transplantacije?

Organi i tkiva moraju da se izvade ubrzo pošto je donor proglašen moždano mrtav. Zahvaljujući naprednoj tehnologiji i poboljšanju tehnike očuvanja organa van tela, oni mogu izdržati u posebnim uslovima prosečno:

- Srce/pluća: manje od 6 časova,
- Pankreas: 12 časa ili manje,
- Jetra: manje od 24 časa,
- Bubrezi: 30 časa ili manje,
- Rožnjače: nekoliko dana,
- Srčani zalisci, koža, kosti, vene: nekoliko meseci.

21. Da li će doniranje organa naružiti telo pokojnika?

Ne! Doniranje organa i tkiva se vrši stručnim hirurškim zahvatom, a telo neće biti naruženo i biće tretirano s dužnim poštovanjem.

22. Da li će doniranje organa i tkiva odložiti sahranu?

Neće, doniranje organa i tkiva neće odložiti ili bilo kako uticati na sahranu. U tom momentu je moguć otvoren kovčeg, verska služba ili kremacija - ni na koji način se neće narušiti izgled pokojnika.

23. Da li religija dozvoljava donacije organa i tkiva?

Sve tradicionalne verske zajednice u Srbiji podržavaju dobrovoljno doniranje organa i tkiva, smatrajući to činom plemenitosti i ličnog izbora! Mi Vas podržavamo da o doniranju organa i tkiva pričate sa starešinom Vaše crkve.

24. Da li doniranje organa i tkiva nešto košta porodicu preminulog?

Ne, porodica donora nema nikakvih dodatnih troškova!

25. Da li je dozvoljena trgovina organima?

Ne! Trgovina ljudskim organima i tkivima je zakonom zabranjena u Republici Srbiji. Doniranje organa je human i plemenit čin koji je isključivo dobrovoljan!

26. Da li je moguć kontakt između porodice donora i primaoca organa?

Identitet donora i primaoca se čuva u strogoj tajnosti, ali samo ako postoji **obostrana** želja da stupe u kontakt koordinatori transplant tima im mogu izaći u susret.

27. Da li se organi mogu donirati za života?

Da, možemo donirati određene organe. Živi donori su zdrave osobe koje mogu donirati organ ili deo organa, najčešće svom bližnjem (srodniku, prijatelju...).

Npr: zdrav čovek ima dva bubrega i doniranjem jednog može nastaviti svoj život istim kvalitetom. Isto tako, zdrav čovek može donirati deo jetre kako bi nekom spasio život, jer će se deo jetre regenerisati u celu kroz par nedelja!

Ovakav poduhvat se isključivo radi **dobrovoljno** (donacija mora biti poklon!), zakonom je zabranjena svaka zloupotreba ovakve vrste donorstva, a više informacija možemo dobiti od svog lekara.

28. Zašto je važno biti davalac krvi?

Krv je konstantno potrebna! Transfuzija se koristi prilikom operacije, porođaja, lečenja raka...
Davalac krvi može biti svaka zdrava, odrasla osoba, starosti od 18-65 godina kod koje se
lekerskim pregledom i proverom krvne slike, odnosno nivoa hemoglobina, utvrdi da davanje
krvi neće ugroziti ni nju, niti osobu kojoj bi se ta krv primenila.

Dajte krv - ulepšajte dan sebi i drugima!

29. Kako donirati krv?

Dodite u Institut za transfuziju krvi Srbije u Beogradu ili se javite najbližoj transfuziološkoj službi!
Posetite i sajt <http://www.nbti.org.rs/>

30. Zašto je važna koštana srž?

Bez koštana srži, krv ne može da se prirodno proizvodi. Kada je koštana srž oštećena kao rezultat,
na primer, tretmana raka ili leukemije, pacijent mora da primi transplantaciju da bi preživeo!

31. Kako donirati koštanu srž?

Ako ste zdravi i imate između 18 i 50 godina,
potrebni ste "Registru davalaca kostne srži Srbije" što pre!
Dodite u Institut za transfuziju krvi Srbije ili se javite najbližoj transfuziološkoj službi.
Posetite i sajt <http://www.rdks.org.rs/>

SPASI ŽIVOTE, ZAVEŠTAJ ORGANE!

Izvor ©DonorHeroj:

<http://donorheroj.com/>
Edukacija i promocija
zaveštanja organa i tkiva.